

Unaprjeđenje kvalitete preventivnih programa u Hrvatskoj

doc.dr.sc. Valentina Kranželić
Odsjek za poremećaje u ponašanju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Evolucija preventivnih programa

Još je Hansen 1997. godine sugerirao da se razvoj preventivnih programa prolazi **tri faze** u kojima se fokus samih preventivnih intervencija značajno mijenjao:

- programi koji se temelje na zdravom razumu, ideologiji ili intuiciji
- programi proizišli iz teorije
- programi proizišli iz rezultata istraživanja rizičnih i zaštitnih čimbenika za korištenje sredstava ovisnosti te istraživanja o učinkovitosti poduzetih preventivnih intervencija
 - Programi s pozitivnim učincima
 - Programi bez učinaka
 - Programi s negativnim učincima (!)

Karakteristike učinkovitih programa (1)

Sveobuhvatnost

- djelovanje na različita okruženja
- različita područja života pojedinca (zdravlje, obrazovanje, socijalni odnosi...)
- široki spektar aktivnosti

Raznolike metode učenja

- razvoj vještina (kognitivnih, komunikacijskih i vještina odupiranja)
- direktno iskustvo korisnika (igranje uloga, vježbanje naučenog ponašanja)

Dostatno trajanje

- više sati rada, odnosno kontakta s korisnicima
- dostatno trajanje obzirom na razinu rizika
- praćenje i podržavanje

Utemeljenost na teoriji

- znanstvena opravdanost ili logički okvir programa

Pozitivni odnosi

- podržavanje jakih, stabilnih i pozitivnih odnosa

Vremenska usklađenost

- razvojna prikladnost (intelektualna, kognitivna i socijalna)
- ciljaju na rizične čimbenike prije nego se razvije problem u ponašanju

Socio-kulturalna prikladnost

- kulturalno prikladan i relevantan korisnicima

Evaluacija rezultata

- evaluacija ugrađena u proces implementacije programa (evaluacija procesa, evaluacija učinka)

Educirani djelatnici

Nation i suradnici, 2003

Karakteristike učinkovitih programa (2)

- program je baziran na potrebama korisnika
- postavljeni su jasni i mjerljivi ciljevi programa i ishodi učenja
- program se odvijao na pravom mjestu
- program se odvijao u pravom trenutku u vremenu
- odabrani su adekvatni korisnici programa
- voditelji programskih cjelina su adekvatno instruirani za njegovo provođenje
- program koristi efikasne tehnike i metode rada prilagođene korisnicima
- program uspješno postiže postavljene ciljeve
- program je zadovoljio korisnike te oni vide korist od sudjelovanja u programu
- program je pažljivo evaluiran

Kirkpatrick i Kirkpatrick, 2007

Na dokazima iz istraživanja temeljeni programi

- temelje se na procjenama čimbenika rizika i potreba korisnika
- pojačavaju intrinzičnu motivaciju za promjenu ponašanja
- visoko su strukturirane (kako u pogledu odabira korisnika, tako i u pogledu sadržaja i provedbe intervencije)
- uključuju učenje socijalnih vještina
- usmjerene su poticanju pozitivnih promjena u ponašanju korisnika
- provode se u prirodnoj sredini korisnika
- omogućuju mjerenje intervencijskih procesa
- omogućuju mjerenje učinaka intervencije

*Crime and Justice Institute at
Community Resources for Justice, 2009*

Projekt Unapređenja kvalitete programa

- **Nositelji** projekta
 - Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u suradnji s Uredom za suzbijanje zlouporabe droga
- **Polazišne pretpostavke**
 - Kako bi se razina kvalitete programa unaprijedila, potrebno je procijeniti početno stanje i isplanirati pomake koji se žele ostvariti u narednom razdoblju.
 - Početno stanje na projektu i željeni smjer razvoja kvalitete programa procijenjeni su na temelju dosadašnjeg iskustva procjene, financiranja i vanjske programske i financijske evaluacije te edukacija provedenih na terenu od strane Ureda i vanjskih suradnika Ureda.
 - Kvaliteta programa procjenjivat će se prema europskim standardima kvalitete programa prevencije ovisnosti koji su ujedno i cilj prema kojem se programi žele unaprijediti

Projekt Unapređenja kvalitete programa

Opći cilj je unaprijediti razinu kvalitete programa prevencije u području ovisnosti o drogama.

Specifični ciljevi jesu:

- Povećati razinu znanja i vještina u području razvoja, implementacije i evaluacije programa te standardima kvalitetnih i učinkovitih programa
- Osigurati uvjete za primjenu postignutih znanja i vještina u implementaciju i evaluaciju programa
- Provesti vanjsku programsku i financijsku evaluaciju programa na terenu te izraditi elaborat o stanju kvalitete i smjernicama za unaprjeđenje kvalitete programa prema standardima kvalitetnih i učinkovitih programa
- Omogućiti povratnu informaciju voditeljima i izvoditeljima programa o rezultatima evaluacije s ciljem unaprjeđivanja programa za sljedeći ciklus provođenja

Projekt Unapređenja kvalitete programa

Kvaliteta programa prevencije ovisnosti procijenit će se i primijeniti u odnosu na standarde kvalitete na razni:

- Aktivnosti/intervencija/programa
 - karakteristike učinkovitih preventivnih programa
 - planiranje, implementacija, evaluacija, diseminacija
 - sadržaj, metode
 - istraživanja
- Ljudskih potencijala
 - stručnost, edukacija, suradnja
- Organizacija koje provode preventivne programe
 - vođenje
 - financiranje
 - održivost
 - suradnja s relevantnim institucijama

Dobiti za sudionike projekta

- edukacija o usklađivanju programa sa standardima kvalitete
- procijenjen potencijal programa
 - prednosti i potencijali programa
 - nedostaci programa i područja unaprjeđenja
- specifične smjernice za unaprjeđenje programa
 - promjene u području sadržaja, metoda, aktivnosti programa
 - promjene na razini implementacije programa (preduvjeti implementacije, edukacije...)
 - smjernice za evaluaciju programa
 - smjernice za unaprjeđenje vođenja programa i organizacijskih aspekata
- povećane šanse za financiranje
- ostvarena suradnja sa istraživačima, *policy-makerima*, stručnjacima iz područja i dr.

Hvala na pažnji!
vkranzel@erf.hr